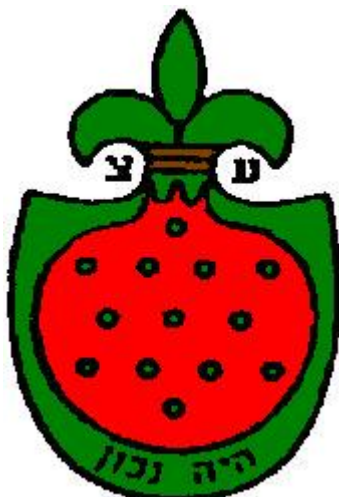

פנקים כיום

הלכות ומקורות העשרה למועדי השנה ומפעלי העדה

תודתנו נתונה לר' דוד זזון
על עזרתו בהוצאת פנקס זה

המצוות מלוות את האדם מישראל בכל מקום, בבית ובשדה ובדרך בכל שהוא עושה בישובו של עולם, וגם בשעה שהוא מטייל להנאתו ומנוחתו. תמיד באות המצוות ומשתתפות בחייו, בעשה ובלא תעשה, כי האדם מישראל חייב לחוש תמיד ותדיר שחייו עוברים לפני ה', והוא איננו אף פעם ובשום מקום או זמן ברשות עצמו בלבד. הרי זה נותן לו תמיד את ההרגשה המלאה והחיה כי אין הוא בודד כלל וכלל. כי עיני השם יתברך צופיות עליו, ומצוות ה' עושות לו ועמו בצוותא. הן מקדמות את פניו בהארת פנים. הן מעניקות משמעות עליונה לכל בניין ויצירה של האדם, לכל צעד של האדם. הן מחדשות ומרעננות את כל חיי האדם. הן פונות לכל חושיו, כוחותיו, כשרונותיו. הן מחזיקות את האדם תמיד ער, פתוח לעולם ומלאו, קרוא למלא שליחות אחר שליחות לעולם. ומעבר לכל גיל ומעמד. תמיד האדם מישראל מהלך באמיתו של בורא עולם. כל אדם מישראל מהלך באותה אמת אלוקית גדולה, המגדלתו ומגדילתו.
(מן הבאר- הרב בר שאול)

תוכן

שער א' : מועדי השנה

- סוכות עמודים: 00-00
- חנוכה עמודים: 00-00
- פורים
- פסח

שער ב': כשרות

שער ג': ברכות

שער ד: מחנה קיץ ושבת

מועדי השנה

המועדים הם זמנים הקוראים לנו להתמסר כליל להתבוננות ברעיונות שביסודם. כשם שמבחינה מקומית "מועד" מסמן את המקום שבני אדם מייחדים להם למטרה מסוימת, כך מבחינה זמנית. מועד הוא נקודת זמן הקוראת אותנו כולנו יחד לפעולה מסוימת- כאן לפעילות פנימית. המועדים הם אפוא ימים נעלים משאר ימות השנה, המפסיקים את חיי החולין שלנו כדי שנקדיש להם את כל מהלך רוחנו וחיינו.

(הרש"ר הירש)

סוכות

"בסוכות תשבו שבעת ימים כל האורה בישראל ישבו בסוכות. למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ד' אלוהיכם. וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל"

(ויקרא כ"ג, מ"ב-מ"ד).

הלכות החג:

בניית הסוכה:

- אין פסול שסוכה אינה עומדת שבעה ימים ומותר לבנות סוכה עבור חלק מהחג.
- מותר לבנות סוכה בחול המועד (אפילו בסוף יום השביעי) וכן גם אם נפלה סוכתו בחול המועד-מותר לבנותה.
- במידה ויש מצב של מעבר ממקום למקום בחול המועד עם כל הציוד, מותר לפרק את הסוכה וליטלה ולבנותה מחדש.
- אין לשים את הסכך לפני שיעשה את הדפנות והרי זה פסול. יש אומרים גם בדיעבד פסול ויש שמקלים שכשר אם עשה זאת בדיעבד. במידה וכך נעשה- יסיר את הסכך ויניחנו מחדש.
- דבר שמסככים בו צריך שיהיה צומח מן הארץ ושאינו מקבל טומאה.
- סוכה צריכה ביום שצלתה תהיה מרובה מחמתה ובלילה שיראו את כוכבי הלילה דרך הסכך.
- דפנות הסוכה צריכות להיות חזקות שיכולות לעמוד ברוח מצויה, עמידה של הדפנות צריכה להיות בכוחות עצמן ולא ע"י גורם חיצוני.

מצוות החג:

- בפעם הראשונה שיושב בסוכה (במידה ולא עשה זאת ביום טוב ראשון) יברך "שהחיינו", אחר ברכת "ישיבה בסוכה".
- מי שלא ברך "על נטילת לולב" ביום טוב הראשון של החג על ארבעת המינים- כשיזדמנו לידיו יברך עליהם ברכת "על נטילת לולב" וגם ברכת "שהחיינו".

הברכות: "ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה"

" ברוך אתה... שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה"

" ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב"

הלל:

- * בתפילת שחרית לפני קריאת ההלל מברכים על הלולב. (על סדר הנענועים יש מנהגים שונים אך בכל מקרה בהזכרת שם ה' לא ינענע אלא יכוין באמירתו)
- חייב לומר את כל נוסח ההלל. במידה ויוצאים ידי חובת אמירת הלל בשמיעה מהשליח ציבור- יש להקפיד לשמוע כל מילה או לחזור על מילים אלו בפיו.
  - מי שהביאו לו לולב באמצע ההלל מותר לו להפסיק ולברך עליו ולנענע. יש אומרים רק בין המזמורים ויש אומרים אפילו באמצע המזמור. אך חשוב להשלים את כל המילים של ההלל.

ישיבה בסוכה:

- * נהגו לברך " לישב בסוכה" בכל פעם שנכנסים לסוכה ואוכלים בהם אכילת קבע.
- במידה והסוכה קטנה ואינה מספקת לכולם, אכילה- יאכלו בזה אחר זה, בשינה- ישנו אלו לילה אחד ואלו בלילה השני..
  - יש להחמיר שלא להתישב לקביעות אכילה חוץ לסוכה (גם אם אוכל ללא פת) אך במידה והדבר קשה ואין אפשרות לאכול בסוכה יש להקל. במידה ואכילה מחוץ לסוכה אינה קביעות להמשך החג- אין צורך להחמיר.
  - הולכי דרכים פטורים מן הסוכה

הרהורים לסוכות...

" אע"פ שכל המועדות מצווה לשמוח בהן, בחג הסוכות הייתה שם במקדש שמחה יתירה שנאמר 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים', וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו, ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בן הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה.

והיאך הייתה שמחה זו, החליל מכה ומנגנין בכינור ובנבלים ובמצילתיים וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה בפה, ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע ואומרים דברי שיר ותשבחות, ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

מצווה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע" (רמב"ם הלכות לולב פ"ח הל' יב-יד)

"והיית אך שמח" (פר' ראה). אומר רבי חיים מאיר הגר מויזניץ:
כידוע אין לשון "אך" אלא למעט, ללמדך אם תמעט עצמך ותהיה עניו ושפל רוח,
אז תזכה להיות שמח בכל עת! כי העניו יודע שלא מגיע לו דבר, ומסתפק במה שיש לו, אינו הולך
בגדולות ונפלאות ממנו, וממילא יש לו מנוחת הנפש ושמחת חיים תמיד.
(לענוים יתן חן- אברהם טובולסקי)

חנוכה

הלכות החג:

- חייב אדם לעשות מאמץ בכדי לקיים את חובת הדלקת הנרות של חנוכה. (גם אדם שאין לו ממון לקנות- חייב ללוות או למכור חפציו בכדי שיוכל לקנות נר להדליק). במקרה כזה די לו להשיג נר אחד לכל יום שזהו עיקר הדין. במצב בו אין מספיק, שידליק נר אחד ולא יותר מזה.
- ברכות:
- בלילה הראשון מברך שלוש ברכות: "להדליק נר של חנוכה", "שעשה ניסים", "שהחיינו". בשאר הימים יברך שתי ברכות ראשונות בלבד, אלא אם כן לא בירך בנר הראשון "שהחיינו", יברך כשיזכר.

"ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה"

"ברוך אתה... שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"

"ברוך אתה... שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה"

כשישנם מספר חברים יחדיו, רצוי וכדאי לעשות הדלקת נרות משותפת

- מי שאינו יכול להדליק נרות ואינו עתיד להדליק באותו לילה, ויודע שאין מדליקים עליו בביתו- כשיראה נר חנוכה בלילה הראשון יברך "שעשה ניסים" ו"שהחיינו" ובשאר הלילות "שעשה ניסים" בלבד.
- זמן ההדלקה:
- הזמן הראוי להדלקה הוא "משתשקע החמה" ויש שאומרים שמדליקים "עם סוף שקיעתה" – כלומר מצאת הכוכבים. (ספרדים). צריך לדאוג לשמן או נרות שבכוחם לדלוק עד "שתכלה רגל מן השוק", כלומר כחצי שעה לאחר צאת הכוכבים.
- במידה ולא יוכל להדליק נר חנוכה בזמנה ואף לא מאוחר יותר בלילה, יש אומרים שיכול להדליק מפלג המנחה- לפני השקיעה, ובלבד שתדלק עד שתכלה רגל מן השוק. כאשר יכול להדליק או מפלג המנחה עד השקיעה או בלילה מאוחר- אחר זמן ההדלקה, הדעות חלוקות בין הפוסקים מתי עדיף. יש שיאמרו פלג המנחה ויש שיאמרו אחר זמן ההדלקה גם אם אין ברחוב עוברים ושבים.

נרות:

- כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה בלבד שלא יהיו עשויים שומן או חלב אסור שאינו כשר. מן המובחר להדליק בשמן זית.
- במידה ואין בידו מספיק נרות לאותו לילה, כלומר יש בידו פחות ממספר הנרות שצריך, אין לו להדליק את הנרות שיש בידו אלא ידליק רק נר אחד.
- אם אין די שמן לכולם ראוי שידליקו יחד.
- הדליק במקום הראוי להדלקה שאין בו רוח וכד', וכבו הנרות אין צורך להדליקן שוב והחמיר שרוצה להדליק ידליק בלא ברכה. אם הדליק במקום לא ראוי או שהנרות לא דלקו כיאות וכבו הנרות חייב לשוב ולהדליקן אך בלא ברכה.

הנאה מהנרות:

- אין להשתמש לאור הנרות בזמן שהם דולקים, על כן נהגו להדליק "נר נוסף" (שמש), ויניחנו רחוק מעט משאר הנרות שיהא ניכר שאינו מהם.
- לעניין שימוש באור הנרות- לאחר שעברו את זמן ההדלקה החובה נחלקו הפוסקים.
- נערים השוהים מחוץ לבית בחנוכה- יש אומרים שחיוב ההדלקה הוא על בעל הבית וכל בני ביתו יוצאים בהדלקה אפילו שאינם נמצאים בזמן ההדלקה. על כן אין חיוב לנערים מחוץ לבית להדליק- ואם רוצים להחמיר ידליקו ללא ברכה וזהו למנהג הספרדים. למנהג האשכנזים- מדליקים בעצמם בברכה.
- נהגו לאכול סופגניות ומאכלים מטוגנים זכר לנס שנעשה בפך השמן. וכן מאכלי גבינה, זכר לנס שנעשה ליהודית ע"י האכלת הצוררים גבינה.

הרהורים לחנוכה...

"דבר אל אהרון ואמרת אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" (במדבר ח ב)
"בבית שני כשמלכות יוון, גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות,
ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם, ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאוד
מפניהם, ולחצום לחץ גדול, עד שריחם עליהם אלוהי אבותינו והושיעם מידם והצילם, וגברו בני חשמונאי
הכהנים, וחזרה מלכות לישראל יתר מאתיים שנה עד החורבן השני.
וכשגברו ישראל על אויביהם ואיבדום, בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה, ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן
טהור במקדש אלא פך אחד, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה
ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.
ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור, שיהיו שמונת ימים האלו, שתחילתן מליל חמשה ועשרים בכסלו,
ימי שמחה והלל, ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים, בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות
ולגלות הנס. וימים אלו הן הנקראין חנוכה, והן האסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת בנרות בהן
מצוה מדברי סופרים כקריאת מגילה" (רמב"ם הלכות חנוכה פ"ג הל' א-ג)

"היתה אז ההתנגשות הראשונה בין שתי השקפות חיים, שתי תרבויות שונות, אשר עד היום הזה הן
מתחרות ביניהן על השלטון בעולם. היוונות והיהדות- אלו שני היסודות הרוחניים, אשר תרבותיהם
ומפעליהם מהווים את תולדות ההתפתחות של האנושות כולה. בפעם הראשונה הם נפגשו בימי מתתיהו
בארץ יהודה, ומאז ועד היום נטוש המאבק בין שתי ההשקפות הללו המתחרות על השלטון הרוחני בקרב
ישראל" (במעגלי השנה- הרש"ר הירש)

גבורת החשמונאים, כפי שהתגלתה במאבק נגד היוונים בחנוכה, היא גילוי אלוהי. ודאי, ניצחנו כי היינו
גיבורים, ולמרות היותינו מעטים גילינו יכולת מלחמתית: אסטרטגיה, ניידות, התמצאות בשטח וכו'.
לא אבני אלגביש משמים ניצחו את היוונים, אלא אנו בכוחנו. ואולם התעוררות גבורה זו היא עצמה היתה
עניין אלוהי. החידוש הוא, שהאלוהי יכול להתגלות דרך גבורת אנשים.
אף בזמננו, זמן התעוררות האומה לתחיה מחודשת, התרחש הנס הזה. אחרי אלפיים שנות גלות נוראה,
משפילה ומדכאת, התגלו באומה כוחות של גבורה. נס זה של הופעת גבורתנו מתגלה בכל מלחמותינו,
אבל יסודו וראשיתו באותו היום הגדול, יום הכרזת עצמאות המדינה בה' אייר תש"ח. כמה התלבטו אז,
כמה חששו מן המלחמה ומן הלחצים שיבואו בעקבות הכרזה כזו- ובכל זאת התגברו.
והופעת גבורת האומה שהתגלתה אז, היא יסוד הכל. זהו נס הניסים האחרים שהופיעו במלחמותינו, ואשר
בלעדיו לא היה שום נס אחר יכול להתרחש. (טל חרמון- הר' אבינר)

פורים

"על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על כן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם. קימו וקבלו עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" (אסתר ט כו-כז)

הלכות החג:

חיוב קריאת מגילה:

- חייב אדם לקרוא מגילה הן בלילה והן ביום. קריאת הלילה- זמנה כל הלילה, מצאת הכוכבים עד עלות השחר. קריאת היום- מנץ החמה ועד שקיעתה (ואם לא יספיק לגומרה לפני שקיעתה קוראה בלא ברכה).
- אם יש חשש שלא יספיק לקוראה ביום, יכול להקדים לקוראה בעלות השחר.
- במידה וישנו מצב בו יכול לקרוא רק פעם אחת, או בלילה או ביום, עדיף שיקרא את המגילה בלילה.
- מי שלא קרא מגילה בלילה, אין צריך לקרוא פעמים את המגילה ביום. אין עניין של תשלומין לקריאת מגילה.

ברכות המגילה:

- הקורא את המגילה מברך לפני שלוש ברכות: "על מקרא מגילה", "שעשה ניסים", "שהחיינו". בקריאת היום – תימנים וספרדים אינם מברכים "שהחיינו" ולמנהג האשכנזים מברכים גם ביום את ברכת "שהחיינו".

הברכות: "ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה"

"ברוך אתה... שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"

"ברוך אתה... שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה"

- בברכת "שהחיינו" יש לכוון גם למשלוח מנות ולסעודת פורים.
- לאחר הקריאה נוהגים לברך "הרב את ריבנו", בציבור ולא ביחוד.
- במידה ומקיים את מצוות קריאת מגילה שלא כראוי, כלומר שקורא או שומע ממגילה מודפסת - לא יברך את הברכות.

דיני קריאת המגילה:

- הקורא את המגילה יכול לקרואה בין עומד ובין יושב, אך בציבור יקראנה בעמידה מפני כבוד הציבור.
- מי שחושש להירדם בזמן הקריאה ראוי שיעמוד.
- יחיד הקורא את המגילה- תימנים וספרדים- הן הברכה והן הקריאה בישיבה, אשכנזים- יעמוד בברכות בלבד.
- שליח ציבור שקשה עליו העמידה, יכול לסמוך גופו על שולחן וכיו"ב.
- קריאה לסירוגין, כלומר שהקורא הפסיק (וגם במידה ודיבר) ואח"כ חזר למקום שפסק, יצא ידי חובה. השומע את הקריאה ולא שמע אפילו מילה אחת- לא יצא ידי חובה.
- אין מדקדקים בטעויות מקרא מגילה- שאינן משנות את משמעות הפסוקים, במידה ושינה את משמעות הפסוק יש לחזור ולקרוא בכדי לצאת ידי חובה.
- אין לאכול חצי שעה לפני זמן קריאת מגילה עד לאחר הקריאה, הן בלילה והן ביום. נהוג שקוראים המגילה אחר התפילה מיד בערב ובבוקר.
- במידה ואינו יכול להמתין לאכילה, עדיף שיאכל פרי וישתה ולא יקדים את זמן הקריאה לפני הזמן הראוי לה.

משלוח מנות ומתנות לאביונים:

- חייב לשלוח שני מיני אוכלים לאדם אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים נוספים הרי זה משובח.
- במידה ואין לו מנות לתת לחברו יכולים להחליף ביניהם את סעודותיהם, כלומר כל אחד יתן לשני את מה שבכוונתו לאכול לסעודת פורים. ובזה יצא ידי משלוח מנות.
- חייב אדם לתת בפורים שתי מתנות לשני עניים, ויש לעשות זאת ביום החג. במידה ולא יכול לעשות זאת ביום ממש, יתן קודם פורים.
- במידה ולא נתן ביום פורים ולא בליל פורים, יתננו לאחר פורים לעניים.
- אפשר לתת קודם החג המחאה עם תאריך של החג, או לתת לשליח שיתן לעניים ביום החג עצמו.

סעודת פורים:

- חייב אדם בסעודת פורים ביום החג, במידה ועשאה בלילה לא יצא ידי חובתו.
- נהוג לעשות סעודה על פת ובשר, ואם אין לו יצא גם בסעודה על מזונות ופירות. בברכה יוסיף את ברכת "על הניסים".
- זמן הסעודה ע"פ התימנים והספרדים- יש לעשותה קודם חצות היום. האשכנזים- אחר חצות היום כיוון שטרודים במצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים.

פורים משולש:

- ט"ו שחל להיות בשבת- קריאת מגילה נעשית בערב שבת, וכן גם מתנות עניים. בשבת מוציאים שני ספרי תורה וקוראים "ויבוא עמלק" ומוסיפים "על הניסים". סעודת החג נידחית ליום ראשון, עם זאת יפה להרבות בסעודה ובשתיית יין במהלך השבת. לגבי משלוח מנות הדעות חלוקות יש אומרים ששולחים ביום ראשון ויש אומרים גם בשבת.
- ע"פ הרמב"ם בערב שבת קוראים מגילה וכל שאר המצוות נעשות בשבת עצמה, גם הסעודה וגם משלוח מנות, ולעניים נותנים מאכל ולא מעות.

הרהורים לפורים...

"מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארת אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב הנדכאים' " (רמב"ם הלכות מגילה פ"ב הי"ז)

"כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם. ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר 'כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני', ימי הפורים לא יבטלו שנאמר 'ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' " (רמב"ם הלכות מגילה סוף"ב)

"מעולם לא העריכה היהדות את הכאב, האבל, הסיגוף והצער, כאחת ממטרותיה הנעלות, ובוודאי לא כשיא שאיפותיה. כי נהפוך הוא: השמחה והששון החדווה והעליצות והגיל- אלו הן מטרותיה הנעלות שבנעלות. ומתוך עצלות וצער, עצבות, דיכאון או הוללות- אין השכינה שורה בישראל רק במקום שהשמחה איוותה לה שם מעון, רק הוא ראוי להשראת שכינת אל, ההוללות מבריחה את האדם מן הרצינות האופפת את החוק האלוקי, ואילו האמת הצפונה בתורה, מגרשת ורודפת עד חורמה את העצבות והצער, המרה השחורה, היא מאלפת ומרגילה אותנו לחיות חיים רעננים שטופי גיל ואושר עלי אדמות" (מעגלי השנה, הרש"ר הירש)

חג

" אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם. בחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים פסח לה'. ובחמישה עשר יום לחודש הזה חג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו. ביום הראשון מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו. והקרבתם אשה לה' שבעת ימים ביום השביעי מקרא קודש כל מלאכת עבודה לא תעשו" (ויקרא כ"ג ד'-ח').

הלכות החג:

חול המועד:

- יש לכבד את ימי חוה"מ במאכל ובמשתה ואין לנהוג בהם כמנהג יום חול.
והיב להיות שמח בהם שנאמר "ושמחת בחגך והיית אך שמח".
- בימי חוה"מ אומר "יעלה ויבוא" בהודאה (כדרך שאומר בר"ח). במידה ושכח לומר בכל אחת מתפילות היום "יעלה ויבוא" חוזר ומתפלל.
- בימי חוה"מ קוראין הלל בדילוג (כמו בר"ח) וכן גם בימי יו"ט האחרונים של החג.
- בימי חוה"מ חלוקות הדעות בעניין "שיר של יום" אם לאומרו. מנהג ירושלים שלא לאומרו, ואלו הנוהגים לאומרו יקפידו שלא לומר "השיר שהיו הלוויים..". כיוון שבחוה"מ לא אמרו הלוויים שיר זה.
- מותר להתרחץ ולהסתרק וכן גם נקיון ושטיפה מותרת בחוה"מ.
- כל רפואה מותרת בחוה"מ וכן גם ריפוי בעלי חיים.
- אין מכבסים בחוה"מ מלבד דברים שזקוק להם במועד או אם זה בשביל ילדים קטנים.
- אע"פ שיש איסור מלאכה בחוה"מ, מותר לעשות "דבר האבד" כלומר שבמידה ולא יעשה זאת יגרום נזק.
- כל מלאכה לצורך אוכל נפש מותרת ללא צורך בשינוי.
- כל מלאכה לצורך המועד- גם מלאכות שאינן קשורות למאכל לדוגמא הפעלת מאווררים, תנור הסקה וכד'.
- יש להימנע ממסחר בימי חוה"מ (בעניין זה הלכות רבות).
- להימנע מתיקון לבושיו ומנעליו במידה ואין צורך בהם.
- כל דבר שאסור לעשותו בחוה"מ יש איסור גם לומר לגוי לעשותו (כמו בשבת).

- מלאכה לצורך הרבים- כמו פיננוי אשפה, מותר לעשותה. אך דברים שאינם הכרחיים עדיף להימנע מכך.

הרהורים לפסח...

"משורשי המצווה כדי שנזכור לעולם הניסים שנעשו לנו ביציאת מצרים, כמו שכתוב בשה הפסח. ונזכור שאירע לנו כעניין שמתוך חיפזון היציאה אפינו העיסה מצה, כי לא יכלו להתמהמה עד שיחמיץ, כמו שכתוב (שמות י"ב, ל"ט) "ויאפו את הבצק וגו'". (ספר החינוך מצווה י"א).

" משורשי מצווה זו מה שכתוב בקרבן הפסח. ואין מן התימה אם באו לנו מצוות רבות על זה, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, כי הוא יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו. ועל כן אנו אומרים לעולם בברכותינו ובתפילתינו זכר ליציאת מצרים, לפי שהוא לנו אות ומופת גמור בחידוש העולם, וכי יש אלוה קדמון חפץ ויכול, פועל כל הנמצאות אל היש שהם עליו, ובידו לשנותם אל היש שיחפוץ בכל זמן מן הזמנים, כמו שעשה במצרים ששינה טבעי העולם בשבילנו, ועשה לנו אותות מחודשים גדולים ועצומים, הלא זה משתק כל כופר בחידוש העולם, ומקיים האמונה בידיעת השם יתברך, וכי השגחתו ויכלתו בכללים ובפרטים כולם" (ספר החינוך מצווה כ"א).

"היסוד המרכזי ביציאת מצרים הוא החירות מהשיעבוד, וזו ההכנה הראשונה לקבלת התורה. אדם שאינו עצמאי אינו יכול לזכות בתורה. רק אדם הלומד מרצונו- יטעם טעמה של תורה. רק כאשר הוא עצמאי- כאשר הוא עצמו. ישנם שעבודים פנימיים נוספים: העצלות והפינוק, אשר אינם מאפשרים לאדם לזכות בתורה, כאשר אינו מוכן להתיגע, כאשר אינו מוכן "לשבור את הראש", שרוצה הכל על כפית של כסף, כל זה נובע מהעצלות. כאשר אדם הולך אחרי תאוות הגוף, אחרי המותרות והממון, ודאי שלא יהיה לו כח, פנאי, רצון ונשמה לשקוע בתורה. וכן ההרגל- עד שאדם לא משתחרר ומצליח לשנות הרגלים- לא יוכל לזכות בתורה. על מנת לזכות בתורה דרוש לאדם חופש ממשעבדים חיצוניים ופנימיים. לגלות, ליסורים ולשיעבוד יש תפקיד! יסורים אלה הכרחיים הם, משברים הם את הצד החיצוני, את הקליפה. על מנת להגיע לעולם הפנימי יש לעקור משהו, ויגיעה זו באה על ידי יסורים. דברים עמוקים דורשים מאמץ- אין השגים ללא מאמץ. "

(הר' חיים סבתו)

ההבדל שבין העבד ובן החורין אינו רק ההבדל מעמדי, מה שבמקרה זה הוא משועבד לאחר וזה הוא בלתי משועבד. אנו יכולים למצוא עבד משכיל שרוחו הוא מלא חרות, ולהיפך - בן חורין שרוחו הוא רוח של עבד. החרות הצביונית (=המהותית) היא אותה הרוח הנישאה שהאדם, וכן העם בכלל, מתרומם על ידה להיות נאמן להעצמיות הפנימית שלו... מה שאין כן כבעל הרוח של העבדות, שלעולם אין תוכן חייו והרגשתו מעורים בתכונתו הנפשית העצמית, כי אם במה שהוא יפה וטוב אצל האחר השולט עליו איזה שליטה שהיא, בין שהיא רשמית בין שהיא מוסרית, במה שאותו האחר מצא שהוא יפה ושהוא טוב.

ר' אברהם י הכהן קוק

כשרות

"דַּבֵּר אֶל-כָּל-עֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם--קְדוּשִׁים תִּהְיוּ:
כִּי קְדוֹשׁ, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם."

(ויקרא יט)

הכשרת כלים

- יש להקפיד להשהות את הכלי משימוש יממה קודם ההגעלה.
- הכשרה נעשית ע"י הגעלה במים רותחים, או "ליבון"- שריפה באש.
- בר הכשרה: כלים הניתנים להכשרה הם כלים העשויים ממתכת או מעץ, שאין בו פגמים וניתן להגיע ולנקות כל החלקים שבו- או באש או במים רותחין וזה לא יגרום להרס הכלי.
- אינו בר הכשרה: כלים שאינם ניתנים להכשרה הם כלים העשויים מחרס, וכלים שלא ניתן להגיע לכל החלקים שבהם כדי לנקותם והם לא יעמדו בהכשרה באש או במים רותחים.
- לפני ההגעלה יש לנקות את הכלים היטב ולשפשפם מלכלוך שנצטבר, גם במקומות הקשים לניקוי.
- חלודה יש לנסות להסירה, אך במידה ולא ניתן להסירה אין עם כך בעיה להגעילה.
- מי שמכשיר ע"י ליבון הכלי- אין צורך לדקדק בניקוי הכלי שהרי האש שורפת הכל.
- יש להגעיל במים בלבד.
- מותר ורצוי לערב במי ההגעלה חומרי ניקוי.
- יש להגעיל במים רותחים המעלים בועות ולא מספיק בחום ש"היד סולדת בו".
- אפשר לחמם את המים להגעלה או באש או בחשמל.
- יש להכשיר את כל חלקי הכלי- כיסוי, ידיותיו וכד'.
- כאשר רוצה להגעיל כלי גדול שאינו נכנס במי ההגעלה, אפשר להגעילו לחצאין, כלומר כל פעם חלק אחר. במידה וישנם איזורים שאין המים מגיעים אליהם בזמן ההגעלה יש ללבן את החלקים הללו.
- דרך נוספת להגעיל כלי גדול, להניח אותו על גבי האש, למלאו במים ואח"כ יזרוק לתוכו אבן/ או יוסיף סבון- מה שיביא לגלישת המים משפת הכלי. בדרך זו אפשר להגעיל רק כלים שמשתמשים בתוכם ולא מכניסים אותם לכלי אחר כמו מצקת או כפית.
- כאשר רוצה להכשיר סכו"ם וכיו"ב, יכניס אותם לתוך משהו ויקפיד שלכולם יגיע המים והמים ירתחו ויעלו בועות.
- לאחר ההגעלה נוהגים לשטוף את הכלי במים קרים, במקום שהכלי ייהרס כגון: כוסות זכוכית וכדו' ניתן לוותר על כך

בשר וחלב

- לאחר אכילת בשר, גם חיה וגם של עוף, לא יאכל אחריו גבינה- רוב קהילות ישראל נוהגים להמתין שש שעות ויש מהאשכנזים אשר נוהגים להמתין שעה אחת, ויש כאלו הנוהגים שלוש שעות.
- אכל בשר ובתוך השש שעות שכח ובירך על מאכלי חלב- מותר לו לטעום מעט כדי שלא תהיה ברכה לבטלה.

- אכל גבינה ורוצה לאכול בשר מיד- ירחץ את ידיו, יקנח את פיו- כלומר ילעס פת או דבר מה שאינו נדבק בחניכיים וכן ידיח את פיו- כלומר ישטוף את פיו במים או בשאר המשקים. (במקרה שרוצה לאכול עוף אין צריך להקפיד על כך אלא אם כן מרגיש בפיו גבינה).
- במידה שלעס מהבשר ופלט אותו צריך להמתין זמן זה, אולם אם טעם בלשונו ופלט מיד אין צריך להמתין כלל.
- במידה ורוצה לאכול בשר לאחר שאכל גבינה קשה, יש שנוהגים להמתין לאחריה ששעות (כמו בין בשר לחלב) ויש שמקלים בעניין.

העלאתם על שולחן אחד:

- אסור להניח על שולחן שאוכל עליו גם בשר וגם חלב, שמא יבוא לאוכלם יחד.
- כאשר מדובר בשולחן מטבח שאין אוכלים עליו, או משמש מקום להכנת אוכל מותר להניח בשר ליד חלב, אך יודא שלא יגעו זה בזה ויהיו מכוסים.
- שניים שיושבים לאכול באותו שולחן, אחד אוכל בשר והשני חלב, צריכים לעשות הפרדה כלשהיא ביניהם- מפה נפרדת, להניח חפץ שדרכו לא להיות שם, ולהיזהר לבל ישתמשו באותו כוס, מלחיה וכיוצא"ב.
- שולחן שאכלו עליו בשר יש להקפיד לנקותו היטב משיירי הארוחה לפני אכילת ארוחה חלבית. שיירי מאכל מהארוחה כגון: לחם, אין לאוכלם בארוחה החלבית אלא אם כן ברור בוודאות שלא נגע בהם בשר.

ערבוב בין כלים

- קדירה שבישל בה בשר ולא עברו עשרים שעות ובישל בה חלב- התבשיל אסור אף לא לגוי או חלב וכן הקדירה צריכה הגעלה.
- קדירה בשרית שבישל בה חלב לאחר שעברו עשרים וארבע שעות (לפחות) מהבישול הבשרי האחרון- בדיעבד מותר להשתמש בתבשיל אך הקדירה צריכה הגעלה. בכל מקרה התבשיל מותר, ואסור לעשות כן.
- , כשלא ידוע, הרי שאז אין להחמיר ומותר לאכול, משום שישנה חזקה והיא "סתם כלים אינם בני יומם" ברם אין להשתמש בחזקה זו לכתחילה, רק אם קרה שבטעות בישלו, אז מותר לאכול. מכסה הסיר דינו כדין הסיר- אם כיסה סיר בשרי במכסה חלבי (ולהיפך) והם רותחים, במידה והסיר והמכסה בני יומם- גם התבשיל וגם הכלים אסורים.
- אין לחתוך גבינה בסכין בשרית ולהיפך, גם אם הגבינה והסכין צוננים. במידה והסכין הייתה נקיה- הגבינה מותרת לאכילה והסכין צריכה רחיצה ושפשוף היטב.
- - אין לחתוך דבר מאכל כגון: לחם, ירקות, בסכין בשרית לארוחה חלבית (ולהיפך).
- אין להשתמש בכלי חלבי לשימוש בשרי ולהיפך, גם לא במאכלים צוננים מחשש למכשול. (למרות שבצונן אין איסור מעיקר הדין) ולכן באופן עראי אפשר להתיר שימוש בצונן של כלי חלבי למאכל פרווה בארוחה בשרית (ולהיפך).

ברכות

"אסור לזרוק ברכה מפיו ולברך במהירות, אלא יכוון פרוש המילות ויברך בנחת, וזה לשון ספר חסידים סימן מ"ו: כשהוא נוטל ידיו או שמברך על הפירות או על המצוות השגורות בפי כל אדם, יכוון ליבו לברך לשם בוראו אשר הפליא חסדו עימו ונתן לו הפירות או הלחם להנות מהם וצוהו על המצוות, ולא יעשה כאדם העושה דבר במנהג ומוציא דברים מפיו בלא הגיון הלב." (חיי אדם כלל ה')

ברכות:

נטילת ידיים:

- כל האוכל פת שמברכים עליו המוציא צריך ליטול ידיים. אם אוכל פחות מכביצה (56 גרם) יטול ידיים ולא יברך. אם אוכל פחות מכזית (28 גרם) יש שאומרים שאינו צריך נטילה, ראוי להחמיר ליטול בלא ברכה.
-
- הכלי שבו נוטלים צריך להיות שלם ללא חורים, במידה וישנם חורים או סדקים קטנים יטול ידיו אך לא יברך.
- במידה ויש לו רק מים שנשתנו מראיהם לנטילה, יטול בהם בלא ברכה. מים שנעשתה בהם מלאכה או שהם מלוכלכים - פסולים לנטילת ידיים.
- יש להקפיד לנקות את הידיים מלכלוכים לפני הנטילה.
- מי שידו חבושה יטול בשאר היד.
- נכון להוריד טבעות מהיד לפני הנטילה שהן נחשבות לחציצה.
- לאחר הנטילה ולפני הברכה על הלחם, עליו לנגב את ידיו במגבת נקיה.
- במידה ואין לו מים ולא בסביבתו הקרובה יכול לכרוך את האוכל במפה ולאכול ללא נטילה.

ברכת המזון:

- ברכת המזון היא מן התורה שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת את ה' " ועל כן יש להקפיד בברכה זו יתר על המידה. ע"פ החיוב בתורה יש לברך רק במידה והאדם "שבע", אך אם לא שבע החיוב מדרבנן הוא מ-28 גרם (כזית) כבר יש לברך.
- מי שצמא ראוי שישתה בתוך הסעודה כדי שברכת המזון תהיה גם על אכילתו וגם על השתייה ששתה.
- מכיון שהחיוב הוא מן התורה אין להפסיק באמצע הברכה אפילו בשביל לענות "שלו" לאדם, ומטעם זה אסור גם לעסוק במשהו במקביל לאמירת הברכה אלא יתרכז רק באמירתה.
- יש לברך מיד בתום האכילה, במידה ושכח יכול לברך עד שמרגיש במתחיל להיות רעב ואינו שבע ממה שאכל.
- במידה ויש ספק אם בירך או לא, יש לברך משום שהחיוב הוא מהתורה. אך אם אכל רק כזית לא יחזור לברך.

ברכת חמשת מיני דגן - בורא מיני מזונות:

- פת הבאה בכיסנין (עוגות, עוגיות, בייג'לה, ביסקוויטים, קרקרים וכד') שאופים אותה מברך עליה "בורא מיני מזונות" ולאחר האכילה יברך "מעין שלוש" (על המחיה). במידה ואוכל בכמות של קביעת סעודה (224 גרם) יברך על כך לאחר האכילה "ברכת המזון" וכן המוציא בהתחלה. לעומת זאת, סופגניות וכדו' שמטגנים בכל מקרה אין עליהם קביעת סעודה.
- לכן, האוכל כ-5 בורקסים או 2/3 חתיכות פיצה (תלוי בעובי הפיצה) וכדו' - צריך להתייחס לזה כאילו הוא אוכל פת.
- במידה ופתח בברכת מזונות ובכל זאת המשיך לאכול שיעור של סעודה אפילו שלא פתח בברכת "המוציא" יברך בסוף ברכת המזון.
- במידה ואוכל עוגות לקינוח בתוך סעודה יברך "בורא מיני מזונות" וברכת המזון של סוף הסעודה פותרת גם אותם (כך עושה גם כאשר אוכל פירות לקינוח בסעודה, יברך "בורא פרי העץ").
- במידה ואוכל קרקר מרוח בממרח- אם הקרקר הוא העיקר יברך "מזונות", במידה ולטעום את הממרח הוא העיקר יברך על הממרח ויפתור בזה את הקרקר.
- צנימים ולחם מטוגן- דינם כלחם רגיל וברכת המוציא.
- במידה ואוכל עוגיה וטובל במשקה, תחילה יברך על העוגיה "מזונות" ויטעם ממנה, אח"כ יברך "שהכל" על המשקה וישתה ממנו, ואז יוכל לטבול את העוגיה במשקה ויצא ידי חובת הברכה.
- כאשר יש תבשיל מעורב עם קטניות וירק עליו מברך "בורא פרי האדמה", יברך על כל אחד מהם בנפרד ואח"כ יאכל אותם יחד.
- מקרוני ברכתם "בורא מיני מזונות" גם אם קבע על כך את סעודתו.
- אורז ברכתו "בורא מיני מזונות" ולאח האכילה יברך "בורא נפשות" (ולא על המחיה).
- הכלל הוא שכל עוגיה או מזון שמעורב בו קמח, וטעם הקמח ניכר מברך עליו מזונות, ולכן עוגות קצפת או עוגיות שיש בהם מעט קמח, גם עליהם יש לברך מזונות.

ברכת פירות העץ:

- על כל פירות האילן מברך "בורא פרי העץ" לפני אכילתם, גם על פירות משבעת המינים.
- אם אוכל פרי לפני סיום בישולו על העץ יברך עליו "שהכל", אלא אם בישלו בדבש או סוכר וחזרה לפרי מתיקות יכול לברך "בורא פרי העץ".
- פירות שאוכלים אותם גם כשהם חיים וגם כשהם מבושלים (תפוחים, אגסים) יברך עליהם בכל מצב שיאכל אותם "בורא פרי העץ". אם אוכל פרי שנהוג לאוכלו מבושל- ואוכלו חי- יברך עליו "שהכל" והפוך, במידה ואוכל פרי שנהוג לאוכלו חי ואוכלו מבושל יברך "שהכל". "בורא פרי העץ" - כאשר אוכל את הפרי כדרך אכילתו הטבעית.
- על הזית בכל צורה שיאכל אותו יברך "בורא פרי העץ".

- ריבות הנעשות מפירות שונים ברכתם "שהכל". אלא כם צורת הפרי עדיין ניכרת בתוך הריבה אז יברך "בורא פרי העץ".
- תמרים- גם אם מעך אותם ועשה מהם עיסה יש לברך עליהם "בורא פרי העץ" וברכתם לא משתנה.
- ריבה שעושים מקליפה של פרי (קליפת אתרוג, תפוז) יברך עליהם "שהכל".
- האוכל את גרעיני הפירות לעצמם (פיצוחים) יברך "שהכל".
- אבוקדו, אגוזים, קוקוס, צנובר, אפרסמון, פיסטוק, גויאבה, דובדבנים, חבושים, מנגו, ערמונים, צנובר, שזיף, שסק, תות- כל אלה ברכתם "בורא פרי העץ".
- כאשר יש לפניו פירות מסוגים שונים, יש ביניהם משבעת המינים יברך תחילה על פירות משבעת המינים ויפטור בזה את שאר הפירות.

ברכת פירות האדמה:

- על פירות הארץ מברכים "בורא פרי האדמה".
- ירקות הטובים ובשלים לאכילה בין אם הם חיים בין אם מבושלים יברך "פרי האדמה" וכך גם לסוגי הקטניות השונים.
- על פירות הארץ יברך "פרי האדמה" כאשר יאכל אותם בדרך הטבעית לאוכלם, כלומר אם אכל סלק, דלעת, כרוב שהדרך הטבעית היא לאוכלם בצורה מבושלת ואכלם חיים יברך "שהכל". וכן אם אכל ירקות שרגיל לאוכלם חיים (מלפפון) ואכלם מבושל - גם במקרה כזה יברך עליהם שהכל".
- ירקות שאוכלם כבושים, מברך עליהם כשהם כבושים "בורא פרי האדמה".
- סלט ירקות שאוכל שלא בסעודה, ברכתו "בורא פרי האדמה".
- קטניות שטוחנים אותם דק- יברך במקרה כזה "שהכל".
- אבטיח, מלון, בוטנים, אננס, אספרגוס, חציל, ארטישוק, כרוב, קולורבי, כרובית, תות שדה, תירס- ברכת "בורא פרי האדמה".

ברכת שהכל:

- כשאינו יודע מה לברך, יברך שהכל או בורא מיני מזונות. (חוץ מעל מים ומלח שאינם סוגי מזון)
- כל דבר שאוכל שאינו מן הצומח- לא עץ ולא אדמה, מברך ומודה לבורא בברכת "שהכל".
- בשר בהמה חיה ועוף, דגים, ביצים, חלב, גבינה- על כל אלה יברך "שהכל נהיה בדברו".
- ירקות שנזרעים לא למאכל כשלעצמם, אלא לתת טעם לתבשיל (כגון: פטרוזיליה, כוסברה, כמון) מברך עליהם שהכל.
- כאשר שותה מים בכדי להרוות את צימאונו יברך "שהכל", במידה ולוגם לגימה לא לשם כך אלא לדוגמא לבלוע תרופה- אין צורך לברך על כך.

- השותה מיץ של פירות שנסחטו- יברך בתחילה "שהכל" ובסוף יברך "בורא נפשות", חוץ מהיין שעליו ברך "בורא פרי הגפן" ובסוף ברכת "מעין שלוש".
- מרק ירקות מברך עליו "בורא פרי האדמה", גם כשאינו אוכל מהירקות עצמם. כאשר יש במרק בשר יברך על המרק "שהכל" כשהבשר הוא העיקר. במידה והירקות הם העיקר ברכת האדמה פוטרת את הכל גם את הבשר.
- פירות וירקות שמבשלים בשביל מימיהם כמו: קפה, תה, בירה, ברכת "שהכל".

ברכה אחרונה

- שיעור המחייב ברכה אחרונה באכילה כזית (28 גרם) ושתייה רביעית (87 גרם), במידה שאכל או שתה פחות מהשיעורים הנ"ל, אינו מברך לאחריה כלום, אך לפניו מברך כדין.

ברכה 'מעין שלוש' ('על המחיה')

- כל מה שמברך בתחילה בורא מזונות, יברך בסוף 'מעין שלוש'. מברך אותה בין קבע סעודה ובין אם לא קבע.
- אורז- בתחילה מברך בורא מזונות, אך אין מברכין עליו בסוף מעין שלוש אלא בורא נפשות.
- פירות משבעת המינים, יברך בסוף אכילתם מעין שלוש, שמשום חשיבותם קבעו חכמים ברכה בפני עצמם.
- לאחר שתית יין, גם יברך ברכה מעין שלוש.
- בברכת מעין שלוש בשבת, יום טוב, ראש- חודש וחול המועד, יזכיר היום בנוסח הברכה כמופיע בסידורים.
- בחנוכה ופורים אין מזכירים היום בנוסח הברכה.
- במידה ואכל פירות משבעת המינים ואכל מזונות ושתה יין, יקדים בברכה על המחיה, אח"כ על הגפן ובסוף על העץ.
- אם אכל מזונות ובשר ודגים, ברכת מעין שלוש בסוף פוטרת את הבשר והדגים.
- צריך לברך את ברכת מעין שלוש במקום שאכל.

ברכת 'בורא נפשות'

- על פירות האילן יברך לאחר האכילה ברכת בורא נפשות, חוץ מפירות שבעת המינים.
- על פירות הארץ והירקות יברך לאחר האכילה בורא נפשות, וכן על דברים שאינם מהארץ כגון: בשר, גבינה, דגים, ביצים, מים, חלב ודבש וכיוצא ב.
- גם במידה שאכל משהו שצריך ברכה זו ובנוסף שתה, ברכה אחת מוציאה את הכל ואין צורך לברך על כל מאכל או משקה בנפרד.

הרהורים על ברכות...

אימתי יש לאדם יראת כבוד כלפי ריבונו של עולם כאשר הוא מרגיש בנוכחותו ומגלה אותו, כאשר האדם עצמו מתגלה. גילוי שכינה תלוי ומתנה באדם עצמו. יכול האדם, אם רצונו בכך, לבקשו ולמוצאו בכל תופעה, זמן ומקום- בעלות השמש בשחר היום ובשקיעתה עם דמדומי ערב, בים ובצמח השדה, בכוכבי ליל ובחול הים, בתוך הספירה המקפת אותו ובתוכו עצמו. כאשר מגלה אדם מישראל את רבון העולם, היינו את השכינה, את המלכות, את הכלה- הרי הוא בבחינת "דורכא" והיא בבחינת "נוקבא", ובכוח הגילוי הוא מתדבק בשכינה ומרבה קדושה בעולם. וכן בשעה שאדם מישראל סועד את סעודתו- לאחר ברכת "ברוך אתה" נוכחת השכינה ומצויה בכל פרוסה של הפרי, בכל פריחה, בכל לגימת מים ובכל תנועת היד- בכל אלה מגלה הוא את בורא העולם. וכן בכל דבר ותופעה "אתה" לנגדי תמיד... תוספת הטובה והקדושה גדלה והולכת ורבון העולם מזדווג עם עולמו.

(ימי זכרון- הר סולוביצ'יק)

שבת ומחנה קיץ

שבת ומחנה קיץ

"זכור את-יום השבת, לקדשו. ח ששת ימים תעבד, ועשית כל-מלאכתך. ט ויום, השביעי--שבת, ליהנה אלהיך: לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך, וגרך, אשר בשעריך. י כי ששת-ימים עשה יהנה את-השמים ואת-הארץ, את-הים ואת-כל-אשר-בם, וינח, ביום השביעי; על-כן, בנך יהנה את-יום השבת--ויקדשהו." (שמות כ)

קידוש:

- עם כניסת השבת יש לומר קידוש על היין
- יש לקדש לאחר ערבית בערב שבת. במידה ולא קידש בלילה, יכול לקדש כל היום- אך יש לקדש מיד כשנזכר בכך ולא לחכות עד לארוחה הבאה, ולאכול כזית לאחר הקידוש. אם זה נעשה ביום לא יאמר "ויכולו" ואז יצא חובת קידוש הלילה וקידוש היום.
  - יש לקדש בכוס הראויה לקידוש מלכתחילה, בדיעבד יכול לקדש בכוס חד- פעמית ואם אין כוס כלל רשאי לקדש על הבקבוק.
  - במידה ואין לו יין בקידוש הלילה יכול לקדש על הפת ואז יטול ידיו, יברך "על נטילת ידיים", ברכת "המוציא" ואח"כ ברכת הקידוש. אם יש לו מעט יין (מספיק או לקידוש או להבדלה) עדיף שישמור היין להבדלה ויקדש על הפת. אם יש לו מספיק יין לשתי כוסות יקדש בלילה וישמור את הנותר להבדלה.
  - קידוש צריך להיות במקום סעודה. במידה ואינו סועד מיד לאחר הקידוש, יש לאכול דבר מה קטן.

מעשה שבת:

- מעשה שבת- זהו מעשה אסור שנעשה בשבת אם במזיד אם בשוגג. ישנה בעיה להנות ממנו כיוון שנעשה באיסור.
- העושה מלאכה האסורה בשבת מהתורה (כגו: בישול, טחינה וכד') ועשה זאת בידיעה שאסור- לעושה את המלאכה אסור להנות מהתוצר, אך לאחרים מותר להנות מכך לאחר השבת.
- אם עשה זאת בשוגג- מותר לו ולאחרים להנות מהתוצר בצאת השבת.

- גוי שעשה מלאכה בשבת- אם עשה זאת עבור עצמו (כגון: בישל לעצמו)- מותר ליהודי לאוכלו בשבת מיד, ואם עשה זאת עבור היהודי - אסור להנות ממנו עד אחרי צאת השבת.
- מעשה האסור בשבת מדרבנן, אם עשה במזיד- מותר לכולם גם לעושה רק בצאת השבת. אם עשה זאת בשוגג- מותר לכולם אפילו כבר בשבת עצמה.
- איסור מעשה שבת הוא מדרבנן ועל כן קיים הכלל "ספק דרבנן להקל".

לחם משנה:

- בסעודת שבת צריך להקפיד לבצוע על שתי ככרות לחם שלמות. במידה ויש לו רק פרוסות ואין חלה שלימה יכול לבצוע על שתי פרוסות.
- אם אין לו כלל לחם יכול לבצוע פת הבאה בכיסנין- כלומר על מציות, קרקרים, ביסקוויטים- אך יש להשתדל לאכול מהם כמות של קביעת סעודה (כ- 4 ביצים).
- מותר להשתמש בלחם קפוא לצרוף לחלה.
- במידה ולא הספיק ליטול ידיו ושמע כבר את הבוצע מברך כדי להוציא את כולם ידי חובה- יצא למרות שלא נטל עדיין.

הבדלה:

- איסור עשיית מלאכה היא עד זמן צאת הכוכבים, כ-20 דקות אחר השקיעה.
- מי שלא הבדיל במוצאי שבת יכול להבדיל עד יום שלישי, אולם לא יברך על נר ובשמים אלא רק על היין.
- במקרה שאין יין- אינו יכול להבדיל על הפת. יכול להבדיל על שיכר אחר, במידה ואין לו שיכר כלל- יכול להבדיל על משקה שיש בו אלכוהול, ויש המתירים אף על משקאות קלים.
- במקרה ואין לו בשמים ונר יברך רק על היין.
- הנר עדיף שיהיה כאבוקה, אך אם יש לו רק נר אחד יכול לברך עליו.

בישול:

- איסור בישול בשבת- הוא הכשרת מאכל לאכילה ע"י חום, בישול, צליה, טיגון או אפיה. שיעור החום לעניים איסור בישול הוא כדי שהיד סולדת בו, כלומר מ-45 מעלות.
- ביום שישי יש לבשל המאכל כל צורכו- כלומר עדיף מלכתחילה לבשלו עד כמה שצריך ולא להיכנס למצבים מורכבים יותר ואז יהיה תלוי בסוג התבשיל ובסוג הכלי לעניין של האיסור.

- מאכל קר שאין בו נוזלים- במידה ומבושל כל צורכו- מותר להניחו סמוך לאש, גם אם יגיע לחום שהיד סולדת בו בכדי לחממו. אם אינו מבושל כל צורכו- יכול להניח בכדי להפשירו אך אין לתת לו להגיע לחום שהיד סולדת בו.
- מאכל שיש בו נוזלים כגון: מרק, מקובל שאסור לחממו בשבת. (במידה שחימומו מותר לאוכלו)
- במידה ועושה שימוש בכיריים לחימום בשבת, יש להניח על גבי הכירה משהו בכדי לבודד אותה מהתבשיל (כמו חתיכת פח).

כלי ראשון:

- כלי ראשון הוא הכלי בו נתבשל התבשיל.
- תבשיל שלא התבשל כל צורכו לפני השבת, והוא נמצא על גבי האש בשבת, אסור לבחוש אותו במהלך השבת כאשר הוא נמצא על האש. כמו כן אסור להוציא מכלי זה ע"י כלי אחר חלק מהתבשיל- משום שיש בזה איסור בישול.
- תבשיל שהתבשל כל צורכו לפני השבת- ספרדים- מותר לבחוש בקדירה גם כאשר התבשיל נמצא על גבי האש. אשכנזים- יש להסיר מהאש בכדי לבחוש את הקדירה או להוציא מתוכה ע"י כלי אחר.
- במקרים שמשתמש בכלי נוסף בכדי להוציא חלק מן התבשיל- צריך להקפיד שבכלי לא יהיו שיירי אוכל שלא נתבשלו או נוזלים, גם כאשר הקדירה עצמה אינה עומדת על גבי האש.
- תבשיל שלא נתבשל כל צורכו לפני שבת, והסירו במהלך השבת את המכסה מהכלי, אסור לחזור ולכסות את הכלי, גם כאשר מסיר את הסיר מהאש- כיוון שכיסוי הכלי שוב גורם לתבשיל להוסיף ולהתבשל. במידה והתבשל, נתבשל מראש כל צורכו- אין בכך בעיה.
- מותר לשפוך מים חמים מכלי ראשון (מיחם) לתבשיל יבש שהתבשל (כגון: אורז) בכדי לחממו.

קדירה על גבי קדירה:

- מותר להניח תבשיל קר על גבי משהו שנמצא על האש בכדי לחממו. יש לוודא שלא יגיע לחום שהיד סולדת בו.

מיחם:

- מתקן מיחם חשמלי לחימום מים- יש להרתיח את המים בו לפני שבת.
- אין להכניס למתקן זה מים קרים במהלך השבת.

- המים היוצאים מהמיחם נחשבים לבאים מכלי ראשון.
- בהכנת משקה חם, עדיף להימנע משפיכת מים חמים מכלי ראשון (מהמיחם עצמו) על גבי הסוכר, קפה נמס וכד' למרות שלמקלים יש על מי לסמוך. עדיף שישפוך את המים לכלי שני ויוסיף את החומרים הללו לאחר מכן.
- מותר לשפוך מים חמים לתוך כוס שרובה מים קרים, במידה וידוע שהמים הקרים לא יתחממו בכדי חום שהיד סולדת בו ולהיפך.

הטמנה:

- הטמנה- כלומר כיסוי מאכל בשבת בשביל לשמור על חומו מכל צידי הקדרה (ע"י שמיכה, סמרטוט וכו').
- מותר להטמין קדרה לפני שבת בשביל לשמור על חומו של התבשיל.
- במידה ומכסה, גם בשבת, את הקדרה בצורה שאינה מכסה את כל צידי הסיר אין זה נחשב להטמנה, חשוב שהתבשיל יהיה מבושל כל צורכו.
- קדרה שהייתה מכוסה מערב שבת, ובה תבשיל שנתבשל כל צורכו, במידה והורידו את הכיסוי מותר לשוב ולהחזיר את הכיסוי וכן להוסיף כיסויים נוספים.
- בכלי ראשון- ישנה יותר הקפדה לגבי ההטמנה וצריך להקפיד שהכיסוי שומר על החום ואינו מוסיף לו. בכלי שני כבר אין בעיה. ועל כן אם כבתה האש בשבת יכול להעביר התבשיל לכלי שני ואותו לכסות כמה שרוצה בכדי לשמור על חומו של התבשיל.
- מותר למלא טרמוס במים חמים בשבת, וזה יחשב לכלי שני.

פיקוח נפש:

- מצווה גדולה היא לחלל שבת להצלת חיי אדם ואפילו בספק פיקוח נפש. ספק סכנה- חשוב כסכנה ודאית.
- כאשר החולה חש ברע ודורש דבר מה הכרוך בחילול שבת, יש לחלל בשבילו את השבת גם כאשר הדעות על כך חלוקות ואפילו שהחולק על תחושתו של החולה הוא רופא. גם אז אפשר לחלל בשבילו את השבת.
- פעולה הנחוצה לצורך בטחוני מותר לעשותה אף בשבת.

עירובין:

- אסרו חכמים בשבת לטלטל חפצים ברשות הרבים או בכל מקום שאינו רשות היחיד.
- בכדי להתיר טלטול יש להפוך שטח זה לרשות היחיד. ניתן להופכו לרשות היחיד הן ע"י מחיצות (גדרות וכו') והן ע"י עשית צורת הפתח.

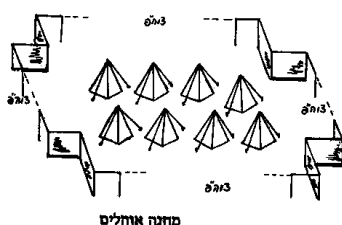

מחיצות:

- תנאי החובה למחיצות המרכיבות את העירוב:
מידות- גובה המחיצה לפחות עשרה טפחים ורוחבה לפחות 4 טפחים. עובי- לא חשוב.
חוזק- המחיצה יכולה לעמוד ברוח המצויה.
מרחק מהקרקע- פחות משלושה טפחים.
טפח- ארבע אצבעות של היד.
- המחיצה צריכה להיות מאונכת לקרקע, ובמידה והיא משופעת ויוצרת זווית אחרת על החלק העליון להיות 10 טפחים מהקרקע.
- מחיצה יכולה להיות גם דבר שבטבע- צמחיה, תל, גדר אבנים, סוללת עפר וכו'. העיקר שתעמוד בתנאי החובה.
- במידה וישנה מחיצה טבעית (בשטח) שרוצה להשתמש בה אך גובהה אינו מספיק יכול לבנות עליה את המשך המחיצה וזו תיחשב למחיצה כשרה.
- במידה ומשתמשים בעמודים של שתי וערב כלומר עמודים אנכיים או אופקיים לשם יצירת המחיצה- על העמודים להיות במרווחים של לא יותר מ-3 טפחים זה מזה.

צורת הפתח:

- ההגדרה הכללית של צורת הפתח הוא קנה (עמוד) מכאן ועמוד מכאן ועמוד על גביהם. צורת הפתח נחשבת גם למחיצה ומשלימה את היקף המחיצות.
- כללי חובה לצורת הפתח:
גובה- על העמודים להיות לפחות 10 טפחים.
חוזק- העמודים לא ינודו ברוח מצויה ומסוגלים להחזיק דלת כלשהיא (אפילו מקש).
החוט שעל גביהם אינו עשוי להיקרע.
- המרחק בין העמודים יהיה לפחות 4 טפחים (32 ס"מ).
- משקוף/ החוט: החוט על גביהם העמודים חייב לעבור מעליהם ולא מצדם או כרוך סביבם אחרת זה לא יחשב לצורת הפתח.
- החוט יהיה גבוה לפחות 10 טפחים מהקרקע.
- המשקוף לא חייב בהכרח להיות חוט, זה יכול להיות גם קרש רחב המונח על גבי עמודים/ פלטות רחבות.
- העמודים:
העמודים יהיו בקרקע או פחות מ- 3 טפחים מהקרקע (24 ס"מ).
במידה והעמודים בשיפוע על החלק העליון להיות לפחות 10 טפחים מהקרקע.
אם זה חוט הוא יכול להיות השיפוע ואינו חייב להיות אופקי לקרקע.

כללים להתקנת העירוב:

קודם התקנת המחיצות לשבת ע"י צורת הפתח או מחיצות אחרות, שים לב לפרטים הבאים:

1. היעזר במחיצות הקיימות בשטח הכשרות ע"פ דיני מחיצות. "טבעיות"- כגון: תעלות, תלוליות, מדרון, תל (בשיפוע של 25 מעלות לפחות), צמחיה צפופה ועמידה בפני רוח. "מלאכותיות"- כגון: עמודי חשמל וחוטיהם, תאורת ביטחון גדר רגילה או שיפועית, גדר בקר, מחיצות שנפרצו, קירות בתים וגדרות, דפנות אוהלים מחוזקים, תלוליות עפר ותעלות קשר.
2. נסה לצרף חלקי מחיצות מהאפשרויות הנ"ל, ובשאר הפרצות- אם הפרוץ מרובה על העומד, או פירצה של 10 אמות ומעלה (ע"י בדיני פרצות)- בנה בהן מחיצות של "צורת הפתח" צמודות לכותל עד כמה שאפשר.
3. במקום שהינך משתמש רק במחיצות טבעיות שלא נעשו בידי אדם, והשטח המוקף מחיצות אלו גדול מבית סאתיים (1152 מ"ר, כדונם ושישית), זכור לעשות מחיצה של יותר מ- 10 אמות לשם היקף לדירה.
4. כשנמצאים בשדה למשך פחות מ-30 יום ומתקינים עירוב של צורת הפתח, יש לזכור לא להרחיק עמודי צוה"פ זה מזה יותר מ-10 אמות.
- המיקל בצוה"פ שהמרחק בין קנה לקנה יותר מ-10 אמות, יש לו על מי לסמוך.
5. כשמקיפים מאהל מחנה במחיצת גדר של חוטי ערב או שתי יש להקפיד לא להקיף אלא את השטח הנחוץ לשימוש. אם הקיפו שטח גדול שבו יש בית סאתיים (1152 מ"ר) ומעלה שאינו בשימוש אסור לטלטל בו.
6. כשהינך תוקע עמודים או ברזלי זוית וכיו"ב לשם עמודים של צוה"פ, או משתמש בעמודים הקיימים המחוברים לקרקע, יש להקפיד שיהיו מאונכים לקרקע ולא בשיפוע. אמנם, אף בשיפוע כשר בדיעבד.

שלבם בבניית עירוב:

שלב א': תכנון

- א. קביעת גבולות השטח המיועד להקפתו במחיצות ואיסוף נתונים לגביו.
1. אם השטח מיועד להקפה זמנית או קבועה.
2. אם קיימת תנועה משמעותית של כלי רכב ואנשים אל מחוץ לשטח ולתוכו.
- ב. סקירת שטח היעד:
1. סקירת השטח המיועד מחוצה לו, מזויות שונות (ארבע רוחות השמים).
- ברקע הגבעה/ המדרון/ הסלעים, תלולית עפר, קוצים.
- אוהל/ קראוונים/ שירותים/ מקלחת.
- מיכל מים/ ברזיה/ מאגר מים/ מאגר דלק.

2. סקירת השטח המיועד מתוכו.
3. סקירת מבנים, אוהלים סככות וכיו"ב הקיימים בשטח.
- ג. קביעת השיטה בה יוקף השטח:

  1. צורת הפתח.
  2. מחיצות טובות (שתי וערב).
  3. מחיצות גרועות (ערב) - גדר בקר. יש להתחשב ב: 1. לו"ז. 2. בציוד וכוח אדם. 3. אמצעים הקיימים כבר בשטח. 4. מעמדם ההלכתי של המבנים השונים שבשטח.
  - ד. האמצעים העומדים לרשותך לצורך זה:

    1. לבניית "עירוב" מקובל של צורת הפתח:
    - א. האם יש עמודים במידה מספקת (ברזלי זזית = בזנ"ת).
    - ב. האם קיים חוט מתאים באורכו ובחוזקו. בד"כ המתאים והמצוי ביותר הוא חוט טלפון הקרוי "חוט 10" לשם הקפת השטח המיועד.
    - ג. "הלמניה" או פטיש כבד לשם תקיעת העמודים באדמה.
    - ד. "פצירה" משולשת או מישורית ברזל לשם עשיית חריץ בקצה עליון של העמוד להנחת החוט בו (או מוטות מחוררים בחלקם העליון).
    - ה. אנשים לשם ביצוע העבודה.

  1. פריטים נוספים: סרט סימון לבן, מד מטר.
  2. בניית צוה"פ תוך שימוש באובייקטים הקיימים: חביות וכיו"ב ("זבילים") לשם הנחם מתחת לחוטי חשמל.
  3. בנייה משולבת של צוה"פ ומחיצות: האמצעים הנ"ל כאשר כמותם ואיכותם משתנה בהתאם לנסיבות.

שלב ב': הכנות

1. הכנת כל האביזרים.
2. תכנית הביצוע, כולל הגדרת השטח המדויק, לתכנון פתחים לעבר אנשים ורכב (בלא שהם יקרעו את חוט ה"עירוב").
3. קביעת האנשים המבצעים.

שלב ג': בניית ה"עירוב".

צורת הפתח:

1. פריסת החוט המהווה את חוט "העירוב" על פי הקרקע, התוואי המקיף את השטח המיועד.
2. חלוקת אורך ההיקף לקטעים ע"י הקנים (הבזנ"תים = ברזלי זווית), והנחתם במקומות המתאימים.
3. תקיעת העמודים.
4. חיבור החוט לעמודים.
5. השארת פתחים בגודל המתאים ובמקומות המתאימים.

תיקון עירוב בשבת:

- במידה ונתקלקל העירוב בשבת עדיף שלא לפרסם ברבים, כדי שיהיו שוגגין ולא מזידין.
- דרכים לתיקון העירוב:
- לכתחילה: אין לתקן את המחיצות ע"י יהודי, התיקון צריך להיעשות ע"י גוי. במקרה כזה מותר לומר לגוי לעשות זאת משום שזוהי מצווה של הרבים.
- יהודי יכול כשאין נוכרי, רק לעשות "קשירת עניבה" כלומר לא קשר חזק לחוטי העירוב ולא תיקון אחר. אם תוקן העירוב ע"י יהודי בצורה שאסורה לו לתקנה:
- אם עשה זאת בשוגג- מותר בדיעבד לטלטל באותו מקום.
- אם עשה זאת במזיד- אסור להמשיך ולטלטל באותו שטח.

הרהורים לשבת...

" משורשי המצווה, שנהיה פנויים מעסקינו לכבוד היום, לקבוע בנפשותינו אמונת חידוש העולם שהיא חבל המושכת כל יסודי הדת, ונזכור היום אחד בכל שבוע ושבוע, שהעולם נברא בששת ימים חלוקים, ובשביעי לא נברא דבר" (החינוך מצווה ל"ב).

" כשם ששנת שבת הארץ קובעת את מעמד האומה בארצה, כן יום השבת קובע את מעמד האדם בעולם. בקיום מצוות השבת מכריז הדם ומודיע, כי לה' העולם והאדם- הוא בראם והוא אדונם. ביום השביעי מושך האדם את ידו מלמשול ביצור איזה שהוא, וברגש של כניעה הוא משעבד את עצמו ואת עולמו לבורא עולם. בעשותו כן, הרי שמצוות השבת מחנכת אותו לכבד כל יצור עמו, שהכל שוים לפני ה' ואב אחד לכולם. פירוק זה של ממשלת האדם על כל היצור הוא תכלית לוואי של השבת, יום כניעת האדם לפני ה'- למען תבוא מנוחה לבהמת העבודה והמשא, וינפש גם בן האמה והגר, ויזכור את כבוד האדם שבו ויבין שתכליתו בחיים- תכליתו שלו היא." (הרש"ר הירש)

בדרך כלל אנשים סבורים שהקדושה מתגלה רק בענייני הרוח כלימוד ותפילה, בסיגופים ובמסירות נפש, ואילו צרכי הגוף כאכילה ושינה מנוגדים ומפריעים להתעלות רוחנית. וכמו שמסביר הרמח"ל (ר' משה חיים לוצטו) ששורש יצר הרע בגוף, ושורש יצר הטוב בנשמה. והנה באה השבת ומלמדת אותנו כי אפשר לקדש את הגשמיות, הקדושה יכולה להתגלות גם באכילה מענגת, בבגדים נאים ובסידור הבית. יתר על כן, השלמות היא דוקא כאשר הקדושה מתגלית בכל מרכיבי המציאות הרוחני והגשמי. ולכן אנו מברכים איש את רעהו ב"שבת שלום", שהשבת עושה שלום בין הרוח והחומר, ומתוך כך נעשה שלום בין כולם, וזהו שאמרו חז"ל "שני מלאכי השרת מלווין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך. ומלאך רע עונה אמן בעל כורחו. ואם לאו מלאך רע אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כורחו". בשבת אפשר לגלות את האחדות שבין הרוח והחומר, ואם הבית והשולחן ערוכים לשבת קודש, אזי המלאך הרע נכנע ואומר יהי רצון שכך יהיה גם בשבת הבאה.

(פניני הלכה שבת- הרב אליעזר מלמד)

הקדושה היא משימה שיש בה מן ההרפתקנות. היא אינה ניתנת לאדם כמתת חינם אלא נוצרת על ידו. מהלך יצירה זה, המוליד את הקדושה, יונק מן המקורות הפנימיים שבטבעיותו של האדם. קדושתה של האישיות- גם אם היא מגיעה למלוא פריחתה בממד הרוחני של האדם, ברגשותיו האציליים והנשגבים, במחשבותיו העמוקות, ברצונותיו הכבירים ובשאיפותיו האדירות- שורשיה נטועים עמוקות ברבדים העמוקים של קיומו, ביציריו הגופניים ובהיותו חלק מממלכת הטבע. את הקדושה ניתן לתבוע מן היסוד הפרימיטיבי שבאדם באמצעות פעילות גואלת. פרויד דיבר על הליבידו כעל כח החיות שממנו נובעים יצירתיותו של האדם, מרצו הנפשי והרוחני. היהדות רואה את הגוף כמעייין הקדושה, ועל כן היא ממקדת בו את תשומת לבה. (אדם וביתו- הר' סולוביצ'יק)

קדושת השבת לא רק מקיפה את האדם, היא נותנת לו עצמו עילוי. בעגדה אמרו: "נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו" (ביצה טז,א). העניין העמוק של נשמה יתירה ניתן לפירושים שונים, על כל פנים מדובר על שפע רוחני שבא לו לאדם מכניסת השבת עד צאתה. וכשם שאומר הכתוב (קהלת) "חכמת אדם תאיר פניו", כן אומר המדרש: "אינו דומה אור פניו של אדם כל ימות השבוע כמו שהוא דומה בשבת". כל סוג של רוחניות אוצל אור על פניו של אדם, שהם ראי פנימיותו. אך אדם מישראל צריך להתקין עצמו לקדושת השבת. עליו לעשות עצמו כלי קיבול לשפע הרוחני הבא עליו, בית דירה לנשמה האורחת. כל שהשבת מביאה לו- לא ייקלט בו אלא לאחר התנערות מהווית החולין שלו. תמורה פנימית זו דורשת גם שינויים חיצוניים: "שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך של חול. שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול". ואף שלא נאמר במפורש, מתחייב להוסיף: "שלא יהא שולחנך של שבת כשולחנך של חול, כפי שנהוג אצל כל ישראל, ששולחן השבת מכוסה במפה לבנה, וחגיגות של קדושה אוצלים לו נרות השבת וקידוש על היין. שולחן השבת הוא דגש של קדושת השבת בבית היהודי. (מסוד חכמים- הר' אברהם קריב)

מחנה קיץ

"כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני, כלום חסרתי לכם, מה אני מבקש מכם, הא אני מבקש אלא כדי שתהיו אוהבים זה את זה, ותהיו מכבדין זה את זה, ותהיו יראין זה מזה, ולא ימצא בכם לא עבירה ולא גזל ולא דבר מכווער, אלא שלא תבואו לידי פסול לעולם" (תנא דבי אליהו רבה, כ"ו).

רכוש הזולת:

- רוב המקרים שבאיסור גזל, הם דווקא אלו שלא נעשים בצורה ישירה, אלא עקיפה. ברור כי לקחת דבר שאינו שייך לי אלא למישהו אחר, או לארגון וחברה (גם אם זה לא אדם פרטי) - הוא דבר אסור. הבעיה היא כאשר הגזלן והנגזל אינם מתייחסים למעשה כמעשה של גזל.
- דבר השייך לגוף מסויים, לקבוצה, אינו מאפשר בהכרח ליחיד באותה קבוצה לעשות בו שימוש. גם לקחת מזון מהמטבח (השייך לכולם) ללא היתר מהאדם המוסמך לכך נחשב לגזילה (אלא אם כן הוגדר אחרת).
- גם כאשר רוצה להשתמש בחפץ של חברו לדבר מצווה יש לבקש רשות. (כגון: סידור, תפילין וכד'). במידה ולקח ללא רשות חשוב להקפיד שלא להרוס או לפגוע בדבר.
- במידה ומוצא אבידה במקום ציבורי יש לחפש אחר בעל האבידה, ורק לאחר שעבר די זמן מספיק בכדי שיוודע לבעלי האבידה ולא היה לה דורש- יכול לעשות באבידה שימוש.

נקיות במחנה:

- מצווה מן התורה לשמור על טהרה ועל התרחקות מלכלוכים וטינופים שלא יהיה אדם כבהמה. "ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ. ויתד תהיה לך על אתך ויהיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכיסית צואתך" (דברים כ"ג, י"ג). וכן גם לעניינים צניעות בין אנשים. על כן מצווה להתקין מקום מיוחד ומרוחק להתפנות בו. (גם כאשר המחנה מגודר, והמקום שהוגדר לעשיית הצרכים בתוך הגדרות- נחשב זה "מחוץ למחנה").
- בשעת הדחק, שלא התקינו מקום מיוחד לכך- חשוב להקפיד על צניעות והנקיון וכן גם בזמן סכנה שאינו יכול להתרחק.
- הנכנס לבית הכסא יקפיד להשאיר אחריו את המקום נקי.

צניעות:

- יש להקפיד בבית הכנסת על מחיצה בין נשים לגברים, לפחות ג' אמות (כ- 1.5 מ').

חודשי השנה

שמות חודשי השנה הגיעו אלינו מבבל לפני כ- 2,500 שנה יחד עם שבי ציון, שחזרו מגלות בבל ליהודה בשנת 538 לפני הספירה. שמות החודשים בלוח העברי הם שמות בבליים שמקורם בשפה האכדית⁽¹⁾ העתיקה, ולא שמות עבריים.

והנה שמות החודשים, ופירושיהם – והמקור שלהם באכדית :

תשרי – פירושו **התחלה** באכדית (ritu).

מרחשוון – בעברית: **הַיָּרֵחַ, החודש, השמיני**. נראה שהשם המקורי היה ירח-שמן – חודש שמיני (באכדית: shaman) משערים שהאות יו"ד (במילה ירח) התחלפה באות מ"ם, וכך הפך ירח-שמן למרח-שמן, ומכאן – למרחשוון. הגדרתו של מרחשוון כחודש שמיני במניין החודשים תואמת את הלוח העברי הקדום) המתחיל בחודש ניסן). בימינו חל שיבוש נוסף – הקידומת "מר" הושמטה והחודש נקרא בקיצור: חשוון.

כסלו – פירושו **עבה, שמן**, והכוונה ככל הנראה לחודש שהוא "שמן" ומבורך בגשמים (באכדית: kislimu): שם החודש נזכר בספרי התנ"ך המאוחרים, ובהם ספר זכריה (פרק ז פס' 1): "הֲיֵה דְבַר ה' אֶל זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשַׁעִי, בְּכֶסֶלֹו". חודש כסלו נזכר גם בפתיחת ספר נחמיה (פרק א פס' 1): "וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ כֶּסֶלֹו... וְאֲנִי הָיִיתִי בְּשׂוֹשַׁן הַבֵּיחָה".

טבת – פירושו **ששוקעים בו** אכדית, (tebitu): והכוונה כנראה לעיצומו של החורף, לחודש שבו הגשמים מציפים את הדרכים והשדות, והולכי רגל ובהמות היו שוקעים בבוץ. בארץ בבל, עם הנהרות הגדולים, הפרת והחידקל, הייתה בעיה קשה של הצפות ובוץ. חודש טבת נזכר באחד מספרי התנ"ך המאוחרים – במגילת אסתר: "וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ... בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא חֹדֶשׁ טֵבֵת" (אסתר פרק ב פס' 16)

שבט – הוא חודש **הגשם המכה**) באכדית, (shabatu): שבו יורדים גשמי סוף החורף המצליפים, המכים. שם החודש מבוסס על הקשר בין המילה "שֶׁבֶט" (2) "במובן מקל) ובין הכאה – וכך גם בעברית של ימינו. חודש שבט, החודש ה- 11 לפי הלוח הקדום, נזכר גם בשמו וגם במספרו בספר זכריה (פרק א פס' 7): "בַּיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְעֶשְׂרֵי עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ (=לַחֹדֶשׁ ה- 11) הוּא חֹדֶשׁ שֶׁבֶט..."

אדר – הוא חודש **הדישי**) באכדית: (adaru): התהליך שבו היו מפרידים את הגרגרים מן השיבולים באמצעות חבטות במקל או במורג – לוח עץ ועליו אבנים חדות. בחודש אדר חל חג פורים – והוא נזכר בשמו) ובמספרו) כמה פעמים במגילת אסתר, לדוגמה: "וּבַשְּׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ (=בחודש ה- 12 הוא חֹדֶשׁ אֲדָר...)". (אסתר פרק ט פס' 1)

ניסן – הוא **ניצן**) באכדית, (nisanu): חודש האביב על פי עונת השנה, חודש הלבול והפריחה. חודש ניסן נזכר גם הוא במגילת אסתר: "בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִיסָן... הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹזֵל לְפָנָי הַמֶּן" (פרק ג פס' 7.0)

אייר – פירושו **אור**) באכדית, (ayaru): והוא מציין את מזג האוויר האביבי ואת אור השמש. חודש זה נמנה עם חמשת החודשים ששמותיהם לא נזכרים בספרי התנ"ך: תשרי, מרחשוון, אייר, תמוז ואב

סיוון – פירושו **סימן**) באכדית, (siwanu): והוא נזכר, במספרו (החודש השלישי) ובשמו, במגילת אסתר (פרק ח פס' 9): "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ סִינָן... וַיִּכְתֹּב כָּל אֲשֶׁר צָוָה מְרַדְכִי..."

תמוז – נקרא על שמו של **האל הבבלי תמוז**, אל הפרייה והפריחה, שעל פי אמונת הבבלים היה מת בתחילת כל קיץ, עם נבילת הצומח, ושב ומתחדש אחרי הגשמים. האל תמוז נזכר במקרא (יחזקאל פרק ח פס' 14): "וְהָיָה שֵׁם הַנְּשִׂים יִשְׁבּוֹת מִכְּכּוֹת אֶת הַתְּמוּז".

אב – פירושו **קנים**) באכדית, (abu: והוא מציין את הפעולה החקלאית של כריתת קנים⁽³⁾ שהייתה מקובלת במזרח הקדום בחודש זה. בלוח העברי חודש אב מסמל את החורבן הלאומי⁽⁴⁾, ולכן נוהגים להוסיף לשם החודש מילת נחמה "–מנחם אב."

אלול – פירושו **טיהור וכפרה**) באכדית. (elulu: נראה שגם בבבל העתיקה היו בחודש זה מנהגים של חשבון נפש וכפרה על חטאים. ויש הסבורים שאלול פירושו **קציר** – והוא נקרא כך על שם עונת הקציר שמסתיימת בחודש זה. חודש אלול נזכר בספר נחמיה – בשמו (אך לא במספרו): "וַתִּשְׁלַם הַחֹמָה בְּעֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה לְאַלּוּל" (נחמיה ו)15)

(1)אכדית: אחת מן השפות השמיות הקדומות ביותר, שהייתה מדוברת בעת העתיקה באשור ובבבל.
(2)לדוגמה: שבט הביקורת" – **שוט" הביקורת**, ביקורת חמורה; **שבט מוסר** – הענשה, תוכחה קשה; **לשבט או לחסד** – לרעה או לטובה.

(3)קנים: קנה – צמח בר נפוץ שגדל על גדות נחלים, אגמים או מקווי מים, בעל גבעול גבוה מאוד המתנשא עד לגובה של 4 – 5 מטרים.
(3)החורבן הלאומי – חורבן הבית השני: חורבן בית המקדש השני וחורבן ירושלים במרד הגדול ברומאים (חודש אב בשנת 66 - 73 לספירה) מסמלים את אבדן העצמאות הלאומית של עם ישראל בארצו ואת ראשיתה של הגלות הארוכה.
גם בית המקדש הראשון נחרב בחודש אב - בשנת 586 לפני הספירה בידי נבוכדנאצר מלך בבל.
לפי המסורת, תשעה (ט') באב הוא יום אבל על החורבן הלאומי, הכולל את האסונות השונים שקרו לעם ישראל מאז חורבן הבית השני ועד לשואה.